

**УНИВЕРЗИТЕТ У БАЊОЈ ЛУЦИ
ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ
НАСТАВНО-НАУЧНОМ ВЕЋУ ФИЛОЗОФСКОГ ФАКУЛТЕТА**

**Предмет: Извештај о оцени подобности теме и кандидата
мр Саше Лакете за израду докторске тезе**

Одлуком Наставно-научног већа Филозофског факултета Универзитета у Бањој Луци бр. 07/3.486-10 од 10.04.2012. године, именована је комисија за оцену подобности теме и кандидата мр. Саше Лакете за израду докторске дисертације под називом „Хјум и трансцендентална филозофија“.

Комисија у саставу:

1. **Проф. др Владимир Милисављевић, ванредни професор**, ужа научна област Теорија сазнања, Филозофски факултет Пале, Универзитет у Источном Сарајеву - председник;
2. **Проф. др Зоран Арсовић, ванредни професор**, ужа научна област Онтологија; Историја филозофије, Филозофски факултет Бања Лука, Универзитет у Бањој Луци - члан;
3. **Проф. др Мирослав Дринић, ванредни професор**, ужа научна област Увод у филозофију; Филозофија науке, Филозофски факултет Бања Лука, Универзитет у Бањој Луци - члан.

1. БИОГРАФИЈА СА БИБЛИОГРАФИЈОМ И НАУЧНА И СТРУЧНА ДЕЛАТНОСТ КАНДИДАТА

1. Име и презиме:	Саша Лакета
2. Е-mail адреса и контакт телефон	laketa.sasa@serbiancafe.com 065/700-947
3. Датум и место рођења	07.02.1976. Коњиц, БиХ
4. образовање: а) Основне студије б) Постдипломске студије в) Докторат	<p>а) Основне студије: Филозофски факултет, Одсек за филозофију и социологију, Бања Лука, 2001-2006. Просек оцена 9,11</p> <p>б) Постдипломске студије: Филозофски факултет, смер: Савремена филозофија, Бања Лука, 2007-2011. Просек оцена 9,87</p> <p>в) Магистрирао 13.05.2011. године на Филозофском факултету у Бањој Луци на тему <i>Хусерлова критика позитивизма</i>, а из ужих научних области – Спознајна теорија (Теорија сазнања) и Логика.</p>
5. Последњи избор(и) у звање и ужа научна област	<p>Избор у звање асистента (2007-2011). Ужа научна област: Историја филозофије.</p> <p>Избор у звање вишег асистента (2012-). Уже научне области: Спознајна теорија (Теорија сазнања) и Логика .</p>
6. Предмет(и) на којима је ангажован на Филозофском факултету	<ol style="list-style-type: none"> 1. Логика 1 и 2 2. Спознајна теорија 3. Основе метафизике 4. Филозофија науке 5. Филозофија технике 6. Модерна филозофија субјективности

7. Радно ангажовање – кретање у каријери	Филозофски факултет Бања Лука, 2007-2012.
8. Учешће у домаћим и међународним научноистраживачким пројектима	<p><i>Критичке и културолошке студије у постјугословенском простору</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Врста пројекта: истраживачко-развојни • Наручилац: Министарство науке и технологије РС • Руководилац: проф. др Данијела Мајсторовић • Доступан на www.vladars.net <p><i>Филозофија и техника</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Врста пројекта: истраживачко-развојни • Наручилац: Министарство науке и технологије РС • Руководилац: проф. др Зоран Арсовић • Доступан на www.vladars.net
9. Учешће у домаћим и међународним научним скуповима	<ul style="list-style-type: none"> • - Семинар Етика технике, prof. dr Christoph Hubig, шеф Института за филозофију у Штутгарту (Бања Лука, 01 –12. 09.2008) у организацији DAAD и Филозофског факултета у Бањалуци, учесник и излагач; • Докторски колоквиј Института за филозофију Stuttgart, учесник и излагач; • Научни скуп Филозофија и филм, Бања Лука, 17 –21.11.2010, Удружење за филозофију и друштвену мисао (учесник и излагач). • Научни скуп Историјски ревизионизам и актуелна криза, Бардача, 09 –13.07.2009, Удружење за филозофију и друштвену мисао (организатор); • Међународни научни скуп Критичка теорија друштва, Бања Лука, 15.-19. 12.2008, Удружење за филозофију и друштвену мисао (координатор); • Научни симпозијум Транзиција и друштвено раслојавање, Бања Лука, 15.04.2008, Удружење за филозофију и

	<p>друштвену мисао (координатор);</p> <ul style="list-style-type: none"> • Научна конференција Француска мисао XX вијека, Бања Лука, 19. – 23.11.2007, Удружење за филозофију и друштвену мисао (координатор); • Међународни научни скуп Марксово насљеђе, Бања Лука, 03. – 04.05.2007, Удружење за филозофију и друштвену мисао (координатор); • Научни скуп, Наука, култура и идеологија, Новембарски научни сусрети, Бања Лука, 2008. (учесник и излагач); • Научни скуп, Научна и друштвена утемељеност друштвених реформи, Новембарски научни сусрети, Бања Лука, 2009. (учесник и излагач); • Научни скуп, Култура и образовање – детерминанте друштвеног прогреса, Новембарски научни сусрети, Бања Лука, 2010. (учесник и излагач); • Научни скуп, Квалитет наставног и научног рада и болоњски процес, Новембарски научни сусрети, Бања Лука, 2011. (учесник и излагач); • Критичке и културолошке студије у постјугословенском простору, Факултет за друштвене науке Љубљана (учесник и излагач).
10. Чланство у професионалним организацијама, асоцијацијама	<ul style="list-style-type: none"> • Саоснивач, члан и секретар Удружења за филозофију и друштвену мисао, Бања Лука (2006 – 2012);
11. Знање страног језика	<p>Енглески језик – одлично, Француски језик – користи се</p>

12. Објављени научни и стручни радови	<ol style="list-style-type: none"> 1) Лакета Саша, Особености појма форма Кантове прве критике, Научна критика и полемика, Путеви, Бања Лука, 2010, бр. 8-9, ISSN 1840-2372, стр. 47-53. 2) Лакета Саша, Немушти језик, Научна критика и полемика, Путеви, Бања Лука, 2010, бр.10-11, ISSN 1840-2372, стр. 51-60. 3) Лакета Саша, Особености појма форма Кантове прве критике, (проширено издање), Прегледни научни рад, Зборник радова „Научна и духовна утемељеност друштвених реформи“ Филозофски факултет, Бања Лука, 2009, стр. 161-170.
13. Објављени уџбеници и монографије	
14. Предавачке активности у другим институцијама у земљи и иностранству	- Факултет политичких наука Бања Лука – ангажован на извођењу вежби из Увода у филозофију.
15. Напомене	-

2. ЗНАЧАЈ И НАУЧНИ ДОПРИНОС ИСТРАЖИВАЊА

2.1 Значај истраживања

Најопштији значај предложене докторске дисертације мр. Саше Лакете треба да се искаже кроз задовољавајуће објашњење историјско-филозофског развоја трансценденталних праваца у теорији сазнања, што треба да допринесе могућности савременог разумевања трансценденталне филозофије и да упути на нове правце промишљања у теорији сазнања и филозофији уопште. Даље, с обзиром да предложена теза докторске дисертације анализира теоријско-сазнајну проблематику која је у потпуности запостављена у оквиру савремених, аналитичко-логичких и позитивистичких струја у филозофији, значај предложене докторске дисертације треба да се покаже и у поновној ревитализацији теоријско-сазнајних праваца у филозофији, који су своје принципе и доктринарне мотиве изналазили у филозофским анализама проблема/феномена свести и субјективности.

Посебан значај предложене докторске дисертације мр. Саше Лакете треба да се искаже у доприносу покушајима разрешења неких од темељних теоријско-сазнајних проблема актуелних у трансценденталној филозофији. Доследна и јасна анализа односа Хјума и трансценденталне филозофије, кавом овај рад треба да резултира, може понудити нове филозофске увиде у теоријско-сазнајну проблематику, а посебно у проблематику формалне и трансценденталне логике, проблематику природе (трансценденталне) уобразиље, природе принципа каузалности, временског карактера конструкције/конституције бивствујућег, синтетичке природе сазнања, регулативног и/или конститутивног карактера форми сазнања, формалне природе сазнања и појма *Форма* уопште. Такви, нови, теоријско-сазнајни увиди треба да допринесу јаснијем позиционирању улоге, важности и домета Хјумове мисли у историји филозофије, као и доследнијем дефинисању утицаја који је Хјумова мисао имала приликом развоја модерних и савремених струјања у европској филозофији.

2.2 Преглед истраживања

- **Први** део предложене докторске тезе треба да садржи преглед основних проблема и достигнућа Хјумове филозофије, а у сврху прецизног дефинисања места и улоге његове мисли у историји филозофије. Посебно тежиште овог дела рада биће на анализи теоријско-сазнајних достигнућа Хјумовог филозофског система који су допринели утемељењу и даљем развоју трансценденталних филозофских праваца у теорији сазнања и филозофији уопште. Посебна пажња биће посвећена филозофској анализи садржаја и евидентних разлика у садржају присутних у два кључна Хјумова дела: *Расправи о људској природи* и

Истраживању о људском разуму. Један део биће посвећен анализи промена које је у наведеним делима доживела Хјумова рецепција принципа каузалитета и импликацијама тих промена које су, касније, довеле до различитих интерпретација Хјумове мисли у трансценденталној филозофији. Биће анализирани мотиви који су нагнали Хјума да у своме каснијем филозофском делу, *Истраживању...*, напусти анализу проблема/појма *супстанције* (Хјум, 1983), или просторно-временског јединства (идентитета) онога што Хјум назива *импресијама*. Ова проблематика је била актуализована у Хјумовој *Расправи...*, да би је се, касније, Хјум одрекао, а та чињеница представља извориште свих даљих амбиваленција присутних у Хјумовој теорији сазнања, као и различитих интерпретација Хјумове мисли у трансценденталној струји у филозофији и у историји филозофије уопште.

Овај део рада треба да дефинише и критичне тачке у Хјумовој теорији сазнања које су промакле трансценденталним мислиоцима, а које могу да понуде нове и дубље увиде како у природу Хјумове филозофије, тако и у проблематику односа између Хјума и трансценденталне филозофије. Биће анализирано Хјумово поимање *моћи уобразиље* и *представа уобразиље*, присутних у *Расправи...* (Хјум, 1983). Кандидат тврди да ни Кантова, ни неокантовска, ни Хусерлова рецепција домета и улоге Хјумове теоријско-сазнајне концепције није обратила пажњу на трансценденталне импликације садржане у природи *моћи уобразиље*, онакве каква је дефинисана у Хјумовој *Расправи...*. Наиме, Хјум је у свом првом делу правио разлику између две сазнајне моћи помоћу којих обнављамо наше *утиске/импресије*, а на основу којих настају две различите врсте представа. Реч је о моћима и представама *памћења* и *уобразиље*. Иако, по Хјумовим ријечима, ни представе памћења ни представе уобразиље не могу да се појаве у уму уколико им није претходио неки утисак, моћ уобразиље, за разлику од памћења, није ограничена ни на исти ред, ни на исти облик претходећих утисака (Хјум, 1983).

Критика коју су сви трансценденталисти упутили Хјуму може се сажети у питању: како је могућа асоцијација представа у смислу индуктивне генерализације, на основу које можемо доказати могућност објективних искуствених законитости (Кант, 1976)? Хјумово позивање на психологистичку функцију навике није давало убедљив одговор на постављено питање.

У предложеној докторској тези треба да се покаже да је наведена трансценденталистичка критика важећа само за асоцијације представа настале на основу оне моћи сазнања коју Хјум означава као памћење – дакле, на основу моћи која прати линеарни временски и просторни континуитет већ датих, претходећих утисака. Трансценденталисти су са разлогом тврдили да асоцијација представа настала на основу памћења нужно упућује на непотврђене натуралистичке и, тиме, психологистичке преостатке у Хјумовој филозофији, које је даље требало анализирати и критиковати (Хусерл 1975). У Хјумовој филозофији је, другим речима, присутна догматски прихваћена теорија кореспонденције, која ће тек са трансценденталним правцима у филозофији доживјети јасну критику (Касирер, 1999).

Међутим, кандидат тврди да моћ уобразиље која није ограничена на временски и просторни континуитет задобијен и опажен у утисцима, избегава

оквиру трансценденталних критика упућених Хјуму и дубоко, мада недовољно експлицирано, "недоречено", улази у поље трансценденталне филозофије. Тврдња је да су Кантово разликовање *продуктивне и репродуктивне уобразиље* присутно у *Критици чистог ума*, Хусерлово инсистирање на конститутивном, објективизирајућем, трансценденталноме Ја (Хусерл, 2003), неокантовско поимање чистих форми чулности и разума као *функција сазнања* (Касирер, 1999), присутни у дефиницији природе уобразиље какву налазаимо у Хјумовој *Расправи...*

- **Други** део предложене докторске тезе треба да понуди јасну идеју трансценденталне филозофије и смисла трансценденталног обрта у теорији сазнања, као и преглед њених основних "станица" у историји филозофије. Кандидат ће овде посветити пажњу специфичним разликама трансценденталне филозофије у односу на (рационалистичку) позицију филозофије свести (Декарт, Спиноза, Лајбниц), идеалистичке филозофске концепције и друге модерне и савремене струје у филозофији.

При дефинисању идеје и смисла трансценденталног обрта у филозофији водиће се посебним проблемима у теорији сазнања који су наведени у циљевима докторске тезе. Дакле, дистинкцијом формалне и трансценденталне логике, чије обресе можемо видети већ у Кантовим прекритичким списима, јасним одређењем природе (трансценденталне) уобразиље, трансценденталним поимањем природе принципа каузалности, амбиваленцијама присутним при дефинисању временског карактера конструкције/конституције бивствујућег, проблемима синтетичке природе сазнања, питањем регулативног и/или конститутивног карактера форми сазнања и формалне природе сазнања и појма *Форма* уопште. Анализа основних питања Хјумове филозофије у првом делу рада ће такође бити сагледана у светлу истих, управо наведених проблема, што треба да послужи као основа потпунијој анализи односа између Хјума и трансценденталне филозофије.

У овом делу рада биће стављен акценат на разликовање Кантовог трансценденталног критицизма и Хусерлове трансцендентално-феноменолошке концепције (Керн, 1984). Тврдиће се да су основне недоумице у покушајима јасног разликовања касне Хусерлове и Кантове филозофије увелико резултат мисаоних амбиваленција које се показују у разликама између првог и другог издања *Критике чистог ума* (Хусерл, 2007). Одлика првог издања манифестује се у потенцирању предности продуктивне трансценденталне уобразиље насупрот трансценденталној аперцепцији (Жунг, 2005). Измена у сагледавању између ове две сазнајне моћи од великог је значаја за задовољавајуће поређење досега, природе и односа Хусерловог и Кантовог мишљења. Уколико предност дамо продуктивној уобразиљи, онда и основна Хусерлова критика Кантове филозофије, она формалистичко-конструктивистичка, увелико губи на својој оштрини. Такође, треба показати и да је Хусерлова рецепција Канта базирана на ставовима који су од стране самог Канта представљени као официјелни израз његове филозофије – ставовима другог издања *Критике...* Укратко, Кантова позиција је од стране Хусерла означена као феноменологија која је застала на пола пута (Хусерл, 1969).

Други део предложене докторске тезе ће се позабавити и специфичностима Хусерлове трансценденталне феноменологије, пре свега Хусерловим одређењем природе тзв. *трансценденталног ега* (Хусерл, 2003). Заједничка одлика Хусерлове критике психологистичких преостатака присутних у традиционалној теорији сазнања састоји се управо у посебностима интерпретације природе трансценденталног ега. Показаће се да, слушајући Хусерла, Декарт, Хјум и Кант на себи својствене начине такође форсирају "еголошке" филозофске концепције, тако увелико улазећи у домене трансценденталне феноменологије. Али, заједнички недостатак све тројице поменутих аутора произилази из недовољне радикалности наведених еголошких концепција (Хусерл, 1969). Оно што је у ове три филозофије представљено као чисти его, казао би Хусерл, заправо представља само деривате чистог, трансцендентално-феноменолошког, конститутивног Ја. Или, свака од ових еголошких концепција у себи садржи различите, нерелевоване нивое значења и смисла, задобијене интенционално/конститутивном делатношћу чистог трансценденталног Ја, које тек треба подвргнути радикалној критици – трансценденталној редукцији. Непрепознавање нерелевованих значењских и смисаоних преостатака сваку од ових еголошких концепција задржава у теоријско-сазнајном позитивизму. Другим речима, радни појмови Декартове, Хјумове и Кантове филозофије поимају се као напосто дати егу, док су, према Хусерлу, заправо конституисани оним што би тек требало да се исказе као чисти его, или као, у Фихтеовој терминологији, изворно Ја (Фихте, 1976). Немогућност ових филозофа да досегну до изворишта трансценденталног Ја произилази из тада превладавајућег поимања ега као аутономног "места" у којем се мишљење појављује и одвија сходно себи својственим, кохерентним и конзистентним - дедуктивно савршено јасно изводљивим и доказивим - правилима, којима накнадно треба придодати доказ могућности њихове објективне, опште-неопходне, корелације са претпостављеном предметношћу. Укратко, свака од ових концепција претпоставља принцип кореспондентности. Аналогију између унутрашњег и спољашњег важења објективних законитости, и, даље, парадоксално, све своје филозофске посебности, поменуте концепције покушавају изградити на доказима који се базирају на већ претпостављеној кореспондентности мишљења и бивствујућег. Тако се може рећи да сваки од ових филозофа, мање-више, постулира оно што би тек требало бити доказано и показано (Хусерл, 1969). Како Хусерл каже, "ако не знам како је могуће то да сазнање треба да погоди нешто што му је трансцендентно, онда не знам ни то да ли је то могуће." (Хусерл 1975, 71)

Кандидат полази од идеје да анализа Хусерлове концепције трансценденталног ега и критике настале на основу ње не могу важити ни за налазе Кантове трансценденталне логике присутне у првом издању *Критике чистог ума*, ни за природу Хјумове уобразиље, онакву каква је исказана у *Расправи о људској природи*. Због тога, коначна и јасна дефиниција трансценденталне филозофије треба да буде задобијена кроз покушај одређења природе, граница и улоге тзв. *трансценденталног Ја*. Логичким језиком казано, експликација битних ознака/садржаја сложеног појма *трансцендентално Ја*, послужиће као основа дефинисања трансценденталне

филозофије и њеног дистингвирања од других теоријско-сазнајних и филозофских праваца уопште.

У овом делу рада биће разматрана и Хајдегера рецепција Кантове филозофије у спису *Кант и проблем метафизике* (Хајдегер, 1979) у којем, на основу форсирања импликација првог издања Кантове *Критике...*, Хајдегер, насупрот Канту, упућује на регулативну природу чистих форми чулности и разума, тиме доводећи у питање конструктивистички карактер Кантовог критицизма и сам појам *Форма* уопште (Хајдегер, 1979). Консеквентан наставак овог дела рада огледаће се у одређењу специфичности неокантовог, функционалистичког, приступа у трансценденталној филозофији у поређењу са другим трансценденталним правцима (Касирер, 1999).

Једна од теза овог дела рада је да се исти мотиви који су довели до Хјумовог одбацивања анализе појма временског континуитета импресија – појам супстанције – могу изнаћи и у инверзији улоге и проритета *трансценденталне уобразиље* и *трансценденталне аперцепције*, првог и другог издања *Критике чистог ума*. Укратко, Кант је покушао да избегне тешкоће трансценденталног, а Хјум, сензуалистичког, берклијевског - солипсизма.

- **Трећи** део предложене докторске тезе биће посвећен анализи недостатака логичко-позитивистичке интерпретације Хјумове теоријско-сазнајне проблематике, да би се могло начинити јасно разликовање према трансценденталним интерпретацијама и њиховим предностима. Кандидат ће се посебно задржати на анализи Карнаповог дела *Философија и логичка синтакса* (Карнап, 1999) у којем је присутан јасан став да се основни принципи логичког позитивизма могу потврдити у теоријско-сазнајним налазима Хјумове филозофије присутним у *Истраживању о људском разуму*. Овде треба показати да иако логичко-позитивистичка рецепција Хјумове филозофије одговара резултатима и исказима Хјумовог *Истраживања...*, трансцендентална интерпретација Хјумове филозофије нуди много дубље увиде у природу и крајње домете његове мисли. Оштрица трансценденталне критике логичког позитивизма ће се заснивати на недостацима у интерпретацији временског карактера основних логичких принципа мисли присутних у овој филозофији.

У овом делу рада ће се разматрати и неке савремене рецепције Хјумове теоријско-сазнајне концепције и филозофије уопште, пре свега интерпретације Хјумове мисли из тзв. *Дебате о новом Хјуму* (Руперт и Кенет, 2000). Аутор полази од идеје да су мотиви *Дебате о новом Хјуму* следећи: Прво, требало је начинити дистинкцију између Хјумове филозофије у односу на опасности које нам је понудила Берклијева солипсистичка концепција у теорији сазнања. Друго, требало је извршити плодну фузију аналитичких и логичко-позитивистичких праваца у савременој филозофији са "изворним" Хјумом. Али, колико год да су мотиви који су довели до поновне актуализације Хјумове филозофије били јаки, кандидат сумња да су они резултат недовољног познавања трансценденталистичких налаза везаних за Хјумову филозофију. Његово је мишљење да је дебата која Хјумову филозофију треба да сагледа у

светлу „скептичког реализма“ већ једном била вођена и разрешена у трансценденталистичким струјама у филозофији и то кроз критику нужно натуралистичког карактера психологистичких теорија сазнања.

Разликовања трансценденталних и других модерних и савремених рецепција Хјумове филозофије, као и резултате претходних делова предложене докторске тезе, кандидат ће употребити и као градиво за доказивање тврдњи које се тичу улоге коју је Хјумова филозофија одиграла у доктринарним превирањима и дистинкцијама присутним у нововековној филозофији. Овде треба показати да у Хјумовим кључним делима можемо видети јасне узроке који су довели до разликовања формалне и трансценденталне логике, као и томе следственог дисциплинарног разликовања формалне логике и теорије сазнања. Овај део рада обухватаће и кратак приказ историје разликовања формалне и трансценденталне логике, чије ће почетке кандидат сместити у Хјумову *Расправу...*, средишњи део у Кантове прекритичке списе (Кант, 1992), а довршење у Кантову *Критику чистог ума* и у Хусерлово дело *Формална и трансцендентална логика*.

- **Четврти** део предложене докторске тезе позабавиће се рецепцијама и разликама међу рецепцијама Хјумовог мишљења код најважнијих представника трансценденталне филозофије, Канта, неокантоваца и Хусерла.

Најважнији задатак овог дела рада састојаће се у утврђивању разлика међу интерпретацијама природе Хјумовог принципа каузалитета у теоријско-сазнајним концепцијама наведених филозофа.

Кандидат има намеру да покаже да су све три трансценденталне филозофске концепције указивале на имплицитан, неискуствени, сазнајни "вишак" присутан у Хјумовој психологистичкој интерпретацији природе принципа каузалитета, и да се разликовање трансценденталне феноменологије и Кантове и неокантовске полазне позиције може свести на другачије дефиниције природе тог неискуственог сазнајног вишка присутног у Хјумовом психологизму. Код Канта ће овај "вишак" бити именован као "чисти појмови разума" и "чисте форме чулности" (Кант, 1976). Код неокантоваца ћемо се срести са инсистирањем да се наведене форме аргументи исказују и описују као чисте когнитивне функције (Касирер, 1999), што је требало да обезбеди довољан отклон од свих теоријско-сазнајних апорија у које се нужно заплићу формалистичке филозофске концепције. Као битна импликација неокантовског функционализма биће разматрано критичко изједначавање логичког формализма и било којег вида супстанцијализма, изједначавање појмова супстанције и форме, као и указивање на потребу за флексибилнијим, живим и отвореним, регулативним поимањем основних сазнајних законитости. Кандидат је вођен намером да покаже да ће Хусерлова феноменологија "сазнајни вишак" одредити као интенционално/конститутивну природу трансценденталнога Ја (Хусерл, 1991), формално неодвојиву од било којег садржаја свести – дакле, не напросто као вишак – који већ упућује на формализам и конструктивизам - него као датости бремените значењем, садржајем и смислом, које се могу интуитивно сагледати.

У овом делу рада биће анализирани трансценденталне импликације присутне у Хјумовој интерпретацији принципа каузалитета које су промакле трансцендентално оријентисаним филозофима у теорији сазнања. Браниће се тумачење да у Хјумовим ставовима везаним за природу принципа каузалитета можемо опазити исту моћ сазнања присутну како у свакодневним, простим, искуственим ставовима о објективном и нужном споју стварствених датости, тако и у најједноставнијој представи о реалном, објективном, трајном постојању сваке појединачне представе (Хјум, 1988), односно њеном идентитету (Хјум, 1983). У раду треба показати да "каузалитет" није само веза неке претпостављене предметности, него и услов јединства присутности сваког од чланова каузалног склопа понаособ, те да се његова функција не завршава само антиципацијом нужног искуственог следа, него са састоји и у конструкцији/конституцији онога што у сваки каузални склоп уопште може приступити. Улога моћи присутне у принципу каузалитета се не завршава у сабирању и класификацији објективнога, него и у објективизацији као таквој; другим речима, о каузалитету можемо говорити само ако се задржимо у оквирима редукционистичког, недовољног поимања његове природе. Наиме, о каузалитету можемо говорити само онда када каузалне половине претпостављамо као напросто *дате*, што значи, када нисмо свесни да су они већ резултат једне јединствене конститутивне моћи.

Основни задатак докторског треба да се искаже у "дефинисању" ове конститутивне моћи, у покушају одређивања њених граница, циљева и домета, и пре свега, експликације њене временске природе. Кандидат полази од схватања да је та моћ оно што се у Кантовој филозофији назива чиста синтеза или чиста продуктивна уобразиља (Кант, 1976), те да је овде реч о истој синтетичкој покретачкој сили која је присутна и у Хусерловом, објективизујућем, трансценденталноме Ја. Дистинкције и нијансирања природе *чисте синтезе*, присутне на мање или више јасан начин и у Хјумовој и у Кантовој и у Хусерловој филозофији, биће један од основних резултата предложене докторске тезе.

Елаборација разлика у рецепцијама природе Хјумовог принципа каузалитета коју треба извршити у овом делу рада, као и приказ трансценденталних импликација које су промакле трансценденталним филозофима, треба да помогну јаснијем одређењу односа између Хјума и трансценденталне филозофије, разумевању природе Кантове, неокантовске и Хусерлове трансценденталне позиције, а тиме и разумевању трансценденталне филозофије уопште.

2.3 Радна хипотеза са циљем истраживања

Општи хипотетички оквир истраживања:

- Доследна и јасна филозофска анализа односа Хјума и трансценденталне филозофије нуди нове филозофске увиде у теоријско-сазнајну проблематику, и то: питања формалне и трансценденталне логике; природе (трансценденталне) уобразиље; природе принципа каузалности; временског карактера конструкције/конституције бивствујућег; синтетичке природе сазнања; регулативног и/или конститутивног карактера форми сазнања; формалне природе сазнања и појма *Форма* уопште.

- Нови теоријско-сазнајни увиди проистекли из анализе односа Хјума и трансценденталне филозофије ревидирају досадашње историјско-филозофско позиционирање улоге, важности и домета Хјумове мисли у теорији сазнања и филозофији уопште, као и дефинисање утицаја који је Хјумова мисао имала приликом развоја модерних и савремених струјања у европској филозофији.

- Филозофска анализа односа Хјума и трансценденталне филозофије нуди одговоре на теоријско-сазнајне проблеме присутне у самој трансценденталној струји у филозофији – како у случају филозофске анализе односа различитих представника трансценденталне филозофије, при чему се пре свега мисли на однос Хусерлове (конститутивне) и Кантове (конструктивне) трансценденталне позиције, тако у и погледу проблема присутних у свакој од ових концепција понаособ.

Радна хипотеза:

- Кантова, неокантовска и Хусерлова рецепција домета и улоге Хјумове теоријско-сазнајне концепције није обратила пажњу на трансценденталне импликације садржане у природи *моћи уобразиље*, каква је дефинисана у Хјумовој *Расправи о људској природи*.

- Трансценденталистичка рецепција Хјумове филозофије задржавала се само на критици психологистичких и натуралистичких апорија присутних при анализи асоцијације представа настале на основу моћи сазнања коју Хјум означава као памћење. Напротив, моћ уобразиље, која у *Расправи...* није ограничена на временски и просторни континуитет задобијен и опажен у утисцима, избегава оквире психологистичких и натуралистичких критика упућених Хјуму и улази дубоко у поље трансценденталне филозофије.

- Кантово разликовање *продуктивне и репродуктивне уобразиље* у *Критици чистог ума*, Хусерлово инсистирање на конститутивном, објективизирајућем, трансценденталnome Ја, као и неокантовско поимање чистих форми чулности и разума као *функција сазнања*, присутни су у дефиницији природе уобразиље какву налазимо у Хјумовој *Расправи...*

Посебне хипотезе:

- У Хјумовој теорији сазнања можемо пронаћи први пример у историји филозофије у којем се појам времена доводи у нужну и позитивну везу са појмом бивствујућег.

- У Хјумовој филозофији можемо изнаћи прве примере практичног/регулативног дефинисања природе моћи сазнања.

- У Хјумовој филозофији можемо изнаћи прве примере разликовања формалне и трансценденталне логике и, самим тим, јасну дистинкцију формалне логике и теорије сазнања, која ће коначно бити утемељена Кантовим разликовањем између аналитичких и синтетичких судова.

Предложена докторска теза има за циљ прецизно позиционирање и анализу критичних тачака у Хјумовој филозофији на којима су филозофи трансценденталнога усмерења у теорији сазнања и филозофији уопште градили своје основне поставке. Тај општи циљ треба да буде остварен изналагањем, елаборацијом и анализом импликација оних делова Хјумове филозофије који су промакли филозофима трансценденталне провенијенције, а који, како кандидат намерава да покаже, могу понудити дубље и јасније филозофске увиде и решења за апорије присутне у филозофским интерпретацијама односа Хјума и трансценденталне филозофије. Даље, коначан циљ и сврха предложене докторске тезе треба да се исказе пре свега у доприносу покушајима разрешења неких од темељних теоријско-сазнајних проблема актуелних у трансценденталној филозофији. Како је већ наведено у опшем хипотетичком оквиру, доследна и јасна анализа односа између Хјума и трансценденталне филозофије може изнедрити нове филозофске увиде у теоријско-сазнајну проблематику: у питања формалне и трансценденталне логике; природе (трансценденталне) уобразиље; природе принципа каузалности; временског карактера конструкције/конституције бивствујућег; синтетичке природе сазнања; регулативног и/или конститутивног карактера форми сазнања; формалне природе сазнања и појма *Форма* уопште. Такви, нови, теоријско-сазнајни увиди треба да допринесу јаснијем сагледавању улоге, важности и домета Хјумове мисли у историји филозофије, као и потпунијем дефинисању утицаја који је Хјумова мисао имала приликом развоја модерних и савремених струјања у европској филозофији.

2.4 Материјал и метод рада

Као материјал за конципирање предложене докторске тезе кандидат је користио релевантну литературу из научне области хуманистичких наука тј. из научног поља филозофије и ужих научних области Теорије сазнања и Логике.

1. Allison, H., *Custom and reason in Hume, A Kantian Reading of the first book of the Treatise*, New York, 2008
2. Арсовић, З., *Феноменологија и Европа*, Бања Лука, 2008
3. Арсовић, З., (прир.), *Живот са смислом*, Бања Лука, 2009
4. Адорно, Т., *Негативна дијалектика*, Београд, 1979
5. Adorno, T., *Husserl and the problem of idealism*, New York, 1940
6. Baier, C.A., *A progress of sentiments - Reflection on Hume's Treaties*, London, 1991
7. Bailey, A. и O'Brien, D., *Hume's Enquiry concerning human understanding*, London, 2006
8. Beebe, H., *Hume on causation*, New York, 2006
9. Bell, J., *Deleuze's Hume*, Edinburgh, 2009
10. Blumenberg, X., *Легитимност новог века*, Н.Сад, 2004
11. Brown, T., *Observation of the nature and tendency of the doctrine of Mr. Hume, concerning the relation of cause and effect*, Edinburgh, 1806
12. Bryant, L. R., *Difference and givenness, Deleuze's transcendental empiricism and the ontology of immanence*, Evaston, 2008
13. Bongie, L., *David Hume: Prophet of the counter revolution*, Indianapolis, 2000
14. Buckle, S., *Hume's enlightenment tract: The unity and the purpose of An Enquiry concerning human understanding*, New York, 2001
15. Буха, А., *Ка темељним извјесностима*, Београд, 1999
16. Waxman, W., *Hume's theory of consciousness*, New York, 1994
17. Wielenberg, E., *God and the reach of reason*, New York, 2009

18. Wittgenstein,L,*Tractatus logico-philosophicus*, Sarajevo,1987
19. Woodroff,S,D,*Husserl*,London,2007
20. Wright,R, *Hume's - A treatise of human nature*,New York,2009
21. Garet,D, *Cognition and commitment in Hume's philosophy*, New York, 1997
22. Guyer, P, *Knowledge reason and taste - Kant response to Hume*, Princeton,2008
23. Danford,J, *David Hume and the problem of reason*, Yale,1990
24. Де Амико, Р, *Савремена континентална филозофија*, Београд, 2006
25. Делезе, Ж, *Кантова критичка филозофија, у, Модерно читање Канта*, Београд, 2005
26. Декарт,Р, *Практична и јасна правила за руковођењем духом у истраживању истине*, Београд, 1952
27. Декарт,Р,*Медитације о првој филозофији*,Београд,1998
28. Дерида, Ж, *Глас и феномен*, Београд, 1989
29. Dicker,G, *Hume's epistemology and metaphysics*,New York, 1998
30. Дринић,М, *Наука и метафизика*, Б.Лука, 2010
31. Jenkins,J,*Understanding Hume*,Edinburgh,1992
32. Jones,D, *The reception of David Hume in Europe*, London,2005
33. Emerson,R, *Essays on David Hume*,Burlington,2009
34. Earman,J, *Hume's abject failure, The argument against miracles*,Pittsburg,2000
35. Жунг, Ч, *Априорна моћ уобразиље: заједнички корен чулности и разума, у, Актуелност и будућност Кантове филозофије*, Београд, 2005
36. Zahavi,D,*Husserl's phenomenology*,Stanford ,California, 2003
37. Zirion,A, Q, *The call "Back to the things themselves" and the notion of phenomenology*, Husserl studies 22:29-51, Амстердам, 2006
38. Kail,P, *Projection and realism in Hume's philosophy*,Oxford,2007
39. Кант, И, *Критика чистог ума*, Београд, 1976

40. Кант, И, *Пролегомена за сваку будућу метафизику*, у, *Двије расправе*, Загреб, 1972
41. Кант,И, *Логика*, 1976
42. Кант,И, *Критика практичког ума*, Београд,2004
43. Кант,И,*Религија унутар граница чистог ума*,Београд,1990
44. Карнап,Р,*Филозофија и логичка синтакса*,Никшић,1999
45. Касирер,Е,*Проблем сазнања у филозофији и науци новијег доба 2*, С.Карловци, 1999
46. Касирер,Е,*Проблем сазнања у филозофији и науци новијег доба 3*, С.Карловци, 1999
47. Kern,I,*Husserl and Kant*,Хаг, 1984
48. Kolakowski,L,*Husserl and the search for certitude*, South Bend,2001
49. Копривица,Ч, Поговор за Хусерлова *Предавања о феноменологији унутрашње временске свијести*, С.Карловци, 2004
50. Landgrebe,L, *The world as a phenomenological problem*,у,*Philosophy and phenomenological research*, vol.1, No.1, Амстердам, 1940
51. Landgrebe,L,*Phenomenology and metaphysics*,Leiden,1949
52. Landgrebe,L, The phenomenological concept of experience, Amsterdam, 1973
53. Langsam,H, *Kant, Hume and our ordinary concept on causation*,Cornell,1994
54. Levinas,E, Theory of intuition in Husserl's phenomenology,second edition, Evaston, 1995
55. Левинас, Е, *Вријеме и друго*, Подгорица, 1997
56. Лиотар,Ж,Ф, *Феноменологија*, Београд,1980
57. Loeb,L, *Stability and justification in Hume's treatises*,Oxford,2002
58. Luft,S,*Husserl's notion of the natural attitude and the shift to transcendental phenomenology*, у, *Analecta Husserliana*, LXXX
59. Luft,S,*From being to givenness and back: some remarks on the meaning of transcendental idealism in Kant and*

- Husserl*, International journal of philosophical studies, Taylor and Francis, 2007
60. Luft, S., *Husserl's theory of the phenomenological reduction*, Leiden, 2004
61. Mall, R. A., *Experience and reason – The phenomenology of Husserl and its relation to Hume's philosophy*, Хаг, 1973
62. Маркс, В., *Феноменологија Едмунда Хусерла*, Загреб, 2005
63. Марсел, Г., *Од неприхваћања до зазива*, Загреб, 1984
64. Maria, Tito, J., *Logic in the Husserlian context*, Evaston, 1990
65. Милисављевић, В., *Снага егзистенције*, Београд, 2010
66. Милисављевић, В., *Идентитет и рефлексивност. Проблем самосвести у Хегеловој филозофији*, Београд, 2006
67. Мићић, З., *Феноменологија Едмунда Хусерла*, Н.Сад, 1988
68. Moran, D., *Husserl, founder of phenomenology*, Malden, 2005
69. Moran, D., *Husserl's transcendental philosophy and critique of naturalism*, Malden, 2008
70. Moran, D., *Introduction to phenomenology*, London-New York, 2000
71. Moran, D., *Husserl and the crisis of the European sciences, or, The proper ambition of science*, London-New York, 2000
72. Mounce, H. O., *Hume's naturalism*, New York, 1999
73. Noxon, J., *Hume's philosophical development*, London, 1973
74. Noonan, H., *Hume*, Oxford, 2007
75. Павловић, Б., *Хусерл: идеја феноменологије*, Београд, 2003
76. Проле, Д., *Хусерлова феноменолошка онтологија*, Н.Сад, 2002
77. Pietersma, A., *The problem of knowledge and phenomenology*, Amsterdam, 1989
78. Ricoeur, P., *The crisis of the cogito*, Amsterdam, 1985
79. Плеснер, Х., *Још увијек филозофска антропологија?*, у, *Conditio Humana*, Загреб, 1994

80. Плеснер, Х, *Ступњеви органског и човјек*, Сарајево, 1981
81. Price, H, *Hume's theory of external world*, Glasgow, 1948
82. Ricoeur, P, *Kant and Husserl, y, Philosophy today*, London, 1966
83. Rosen, P, *Classical utilitarianism from Hume to Mill*, London 2003
84. Russell, P, *Freedom and moral sentiment: Hume's way of naturalizing responsibility*, New York, 1995
85. Russell, P, *The riddle of Hume's treatise*, Oxford, 2008
86. Read, R и Richman, K (прир.), *The new Hume debate*, London, 2000
87. Salmon, C, *The central problem of David Hume's philosophy*, Halle, 1929
88. Sandmayer, B, *Husserl's constitutive phenomenology*, New York, 2009
89. Симеуновић, В, *Филозофија и збиља 1-3*, Сарајево 1991
90. Sokolowski, R, *Introduction to phenomenology*, Cambridge, 2000
91. Sokolowski, R, *Phenomenology of the human person*, Cambridge, 2008
92. Szilasi, W, *Поговор за, Хусерл, Е, Филозофија као строга наука*, Загреб, 2003
93. Schmidt, C, *David Hume: Reason in history*, Philadelphia, 2003
94. Townsend, D, *Hume's aesthetic theory*, New York, 2001
95. Thurnher, R, *Свијет живота и знаност у Едмунда Хусерла, у, Живот са смислом*, Банја Лука, 2009
96. Финк, Е, *Биће и појављивање, у, Феноменологија*, Београд, 1975
97. Фихте, Ј, Г, *Учење о науци*, Београд, 1976
98. Фихте, Ј, Г, *Основа цјелокупне науке о знаности*, Загреб, 1974
99. Fogelin, R, *Hume's sceptical crisis*, New York, 2009
100. Fodor, J, *Hume variations*, Oxford, 2003
101. Наг, Е, *Classical liberalism and international relations theory, Hume, Smith, Mises and Hayek*, New York, 2009
102. Hardin, R, *David Hume: Moral and political theorist*, New York, 2007
103. Хабермас, Ј, *Сазнање и интерес*, Београд, 1975

104. Хајдегер, М, *Битак и време*, Београд, 2007
105. Хајдегер, М, *Кант и проблем метафизике*, Београд, 1979
106. Хајдегер, М, *Феноменолошки метод, у, Феноменологија*, Београд, 1975
107. Хајдегер, М, *Предавања и расправе*, Београд, 1999
108. Хајдегер, М, *Путни знакови*, Београд, 2003
109. Хајдегер, М, *Пролегомена за повијест појма времена*, Загреб, 2000
110. Хегел, Г, В, Ф, *Феноменологија духа*, Београд, 1974, стр. 45
111. Хегел, Г, В, Ф, *Наука логике 2*, Београд, 1973
112. Хегел, Г, В, Ф, *Јенски списи*, Сарајево, 1982
113. Henrich, D, *The unity of reason – essays on Kant’s philosophy*, London, 1994
114. Хјум, Д, *Истраживање и људском разуму*, Загреб, 1988
115. Хјум, Д, *Essays and treatises on several subjects*, Edinburgh, 1809
116. Хјум, Д, *Four dissertations*, Edinburgh, 1812
117. Хјум, Д, *Dialogues concerning natural religion*, New York, 2007
118. Хјум, Д, *History of England*, volumes 1-6, Indianapolis, 1983
119. Хјум, Д, *Political essays*, New York, 1999
120. Хјум, Д, *Moral Philosophy*, Indianapolis, 2006
121. Хјум, Д, *Philosophical works*, volumes 1-4, Edinburgh, 1825
122. Хусерл, Е, *Идеје за чисту феноменологију и феноменолошку филозофију*, Загреб, 2007
123. Хусерл, Е, *Криза европских наука и трансцендентална филозофија*, Г. Милановац, 1991
124. Хусерл, Е, *Пролегомена за чисту логику*, Загреб, 2005
125. Хусерл, Е, *Логичка истраживања, свеска 2 – Истраживања о феноменологији и теорији сазнања*, Загреб, 2005
126. Хусерл, Е, *Идеја феноменологије*, Београд, 1975

127. Хусерл,Е, *Introduction to logic and theory of knowledge*,Springer, 2008
128. Хусерл,Е, *Psychological and transcendental phenomenology and the confrontation with Heidegger*, Edmund Husserl-collected works, Boston/London, 2003
129. Хусерл,Е, *Husserl's inaugural lecture at Freiburg*, Хусерлиана, XXV, 1917
130. Хусерл, Е, *Филозофија као строга наука*, Загреб, 2003
131. Хусерл, Е, *Ideas II, Studies in the phenomenology of constitution*, London, 1989
132. Хусерл,Е, Husserliana, XXV
133. Хусерл,Е, Husserliana, Док.III/V
134. Хусерл, Е, Husserliana, VI
135. Хусерл, Е, *Formal and transcendental logic*,Hag, 1969
136. Хусерл, Е,*Cartesian meditations*, Hag, 1960
137. Хусерл,Е, *Знаност о реалитету и идеализирање*,у,*Филозофија као строга знаност*, Загреб, 2003
138. Хусерл,Е, *Пророднознанствени и духовнознанствени став*, у, *Филозофија као строга знаност*, Загреб, 2003
139. Хусерл, Е, *Криза еуропског људства и филозофија*, у, *Филозофија као строга знаност*, Загреб, 2003
140. Хусерл, Е, *Phantasy, image consciousness and memory*, Washington, 2005
141. Хусерл, Е, *The Amsterdam Lectures: Phenomenological Psychology*, Boston, 2003
142. Хусерл, Е, *The Marginal Notes on Being and Time*, Boston, 2003
143. Хусерл, Е,; *The Marginal Notes on Kant and the Problem of Metaphysics*, Boston, 2003

144. Хусерл, Е, *Phenomenology and Anthropology*, Boston, 2003
145. Хусерл, Е, *The basic problems of phenomenology*, Indiana, 2006
146. Howson, C, *Hume's problem: Induction and the justification of belief*, New York, 2000

У анализи предмета предложене докторске тезе кандидат ће применити већи број општих и посебних метода научног истраживања од којих се нарочито издвајају:

1. Општи методолошки оквир:

- Метод анализе релевантне примарне и секундарне литературе, којом ће се из предвиђене литературе издвојити рецентни ставови значајни за проучавану тему;
- Метод компарације и класификације - компарација резултата претходног поступка тј. упоређивање издвојених ставова значајних за истраживање и њихово класификовање;
- Метод реконструкције претходно одабраних, компарираних и класификованих ставова и теоријских сазнања у нову научну целину;
- Метод дедукције и генерализације - извођење закључака и њихово уопштавање на основу критичке анализе добијених резултата конкретног истраживања.

2. Посебан методолошки оквир:

- Трансцендентално-критичка метода – метода пропитивања сазнајних услова, основа, порекла, претпоставки, обима и граница предмета критичке анализе – у овом случају, Хјумових теоријско-сазнајних ставова.
- Феноменолошка метода - метода која ће се руководити Хусерловим "принципом свих принципа" и "принципом беспретпоставности", а који треба да послужи евидентирању и анализи инхерентних психологистичких и натуралистичких противречности у филозофији. Конкретно, реч је о методи која треба да нас доведе до иманентне критике основних теоријско-сазнајних налаза Хјумове филозофије и других, трансценденталних, праваца у филозофији и теорији сазнања.

На основу претходне анализе релевантне литературе и одговарајуће методологије, кандидат намерава да структурира истраживање на следећи начин:

1. УВОДНО РАЗМАТРАЊЕ
2. ХЈУМОВ ФИЛОЗОФСКИ СИСТЕМ
 - 2.1. Основни проблеми Хјумове филозофије
 - 2.2. Место и улога Хјумове мисли у историји филозофије
 - 2.3. Хјумова теоријско-сазнајна концепција
 - 2.4. *Расправа о људској природи и Истраживање о људском разуму*: анализа амбиваленција и разлика у садржају
 - 2.5. Хјумово поимање принципа каузалитета
 - 2.6. Просторно-временско јединство импресија - проблем супстанције -
 - 2.7. Специфичности Хјумовог дефинисања моћи *уобразиље* - трансцендентални искорак-
3. ИДЕЈА ТРАНСЦЕНДЕНТАЛНЕ ФИЛОЗОФИЈЕ
 - 3.1. Основне станице развоја трансценденталне филозофије
 - 3.2. Кантов критицистички конструктивизам - трансцендентална уобразиља или трансцендентална аперцепција -
 - 3.3. Фихтеов трансцендентални идеализам
 - 3.4. Хусерлова трансцендентална феноменологија - радикализација трансценденталног става -
 - 3.5. Неокантовски функционализам
 - 3.6. *Кант и проблем метафизике* - Хајдегер и Кант -
 - 3.7. Смисао и апорије трансценденталног обрта - *трансцендентално Ја* -
4. МОДЕРНЕ И САВРЕМЕНЕ РЕЦЕПЦИЈЕ ХЈУМОВЕ ФИЛОЗОФИЈЕ
 - 4.1. Хјум у светлу логичког позитивизма
 - 4.2. *Расправа о новом Хјуму* - савремена читања Хјумове филозофије -
 - 4.3. Формализам и/или позитивизам - критика појма *Форма* -
 - 4.4. Кратка историја Формалне и трансценденталне логике - Хјумов допринос -
5. ТРАНСЦЕНДЕНТАЛНЕ РЕЦЕПЦИЈЕ ХЈУМОВЕ ФИЛОЗОФИЈЕ

- 5.1. Кант и Хјум
 - Критицистичка анализа *Расправе о људској природи* –
 - 5.2. Хусерл и Хјум
 - сензуалистичке предрасуде Хјумове теорије сазнања –
 - 5.3. Касирер и Хјум
 - време и бивствујуће –
 - 5.4. Недоречени Хјум
 - "каузалитет идентитета"-
- 6. ЗАКЉУЧНО РАЗМАТРАЊЕ
 - 7. ЛИТЕРАТУРА

2.5. Научни допринос истраживања

Најопштији научни допринос предложене теме – **Хјум и трансцендентална филозофија** - за израду докторске дисертације ас. мр Саше Лакете произилази из иновативног, критицистичког, приступа традиционалним и савременим интерпретацијама Хјумове емпиристичке филозофије и њеног односа према трансценденталистичким правцима у теорији сазнања и филозофији уопште, при чему пре свега мислимо на однос Хјумове филозофије према Кантовом трансценденталном идеализму и Хусерловој трансценденталној феноменологији. Предложена тема докторске дисертације нуди аргументовано другачије научне увиде и нове резултате везане за кључне апорије трансценденталистичког приступа у теорији сазнања тиме доприносећи даљем развоју ове филозофске дисциплине. Посебан научни допринос предложене теме садржан је у јасној елаборацији разлика у теоријско-сазнајним рецепцијама природе Хјумовог принципа каузалитета и природе моћи (трансценденталне) уобразиље од стране трансценденталистички усмерених праваца у филозофији, што даје велики допринос јаснијем разумевању природе Кантове, неокантовске и Хусерлове трансценденталне позиције, а тиме и разумевању трансценденталне филозофије уопште.

ОЦЕНА И ПРЕДЛОГ

На основу оствареног увида у кандидатов рад, његову биографију и библиографију као и другу приложену документацију, дошли смо до закључка да кандидат асс. мр Саша Лакета испуњава све услове за одобрење теме за израду докторске дисертације у складу са Законом о високом образовању, чл. 149 („Службени гласник Републике Српске“, бр. 73/10).

Тема коју је кандидат предложио, „Хјум и трансцендентална филозофија“, вишеструко је значајна и занимљива у данашњој филозофији, поготово када је реч о теорији сазнања, тако да је њена оправданост очигледна и несумњива. Један од разлога за то је и чињеница што се многобројни филозофски проблеми у овој области филозофије (нпр. проблем памћења или проблем индукције) и данас постављају у класичном облику који им је управо Хјум дао. Поред тога, када је реч о специфичној теми којом ће се рад бавити, а то је однос између Хјума и трансценденталне филозофије, значај и оригиналност приступа који се у пројектованом раду усваја лежи у чињеници што он доводи у питање још увек уобичајену представу према којој би Хјумов допринос трансценденталној филозофији био искључиво негативан, тј. скептички, и сводио се на то што је Канта подстакао да одустане од догматизма – што ће овог филозофа тек у другом кораку, који се схвата као сасвим независан од Хјума, довести до разраде једне позитивне трансценденталне концепције сазнања. Напротив, перспектива коју је кандидат у пријави свога рада скицирао, разоткрива трансценденталне моменте унутар самог Хјумовог становишта, и то уз уверљиву аргументацију; међу тим моментима свакако су најважнији Хјумов појам уобразиље, као и његово схватање о временском (темпоралном) карактеру конституције предметности. Разоткривање ових трансценденталних елемената није, међутим, крајња сврха рада; напротив, кандидат себи ставља у задатак да покаже да оно омогућава решења неких од проблема који се постављају пред ауторе трансцендентално-филозофског усмерења. Овакав поступак је оправдан и плодотворан јер допушта да се на добрим основама продуби дијалог између две велике филозофске традиције, између аналитичке филозофије (инспирисане Хјумом) и континенталне филозофије (инспирисане Кантом), за које се понекад чини да су, и поред свог сталног међусобног сучељавања, у непомирљивом сукобу још од Хјумовог времена.

Из текста пријаве докторске тезе може се видети да кандидат има све претпоставке те да је оспособљен да на квалитетан начин приступи проблемима за чију се обраду одлучио. Посебно, рад има јасно изложен циљ, радну хипотезу и јасно дефинисану методу (оопшти и посебан методолошки оквир), као и прегледно рашчлањену структуру, а цитирана је релевантна и актуелна литература, тако да је комисија закључила да су тема и кандидат у потпуности подобни.

На основу свега изложеног, чланови Комисије имају част да предложе Наставно-научном већу Филозофског факултета Универзитета у Бањој Луци да прихвати тему под насловом: „**Хјум и трансцендентална филозофија**“ за израду докторске дисертације кандидата асс. мр Саше Лакете.

Проф. др Владимир Милисављевић, ванредни
професор

Проф. др Зоран Арсовић, ванредни професор

Проф. др Мирослав Дринић, ванредни професор
